

Anaxarchos

Testimonia DK 72 A

A 1 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 58–60 (př. A. Kolář)

Anaxarchos pocházel z Abdér. Byl žákem Diogena ze Smyrny a ten zase Métrodóra z Chiu, jenž pravil, že neví ani ti to, že nic neví. Métrodóros byl žákem Nessa z Chiu, podle jiných Démokritovým. Anaxarchos se stýkal i s Alexandrem a byl v mužném věku za desáté olympiády. Jeho nepřítelem byl kyperský tyran Nikokreón. Když se ho otázal kdysi při hostině Alexandros, co soudí o jídle, řekl prý: „Všechno je, králi znamenité, jen měla být ještě předložena hlava jistého satrapy,“ narážející tím na Nikokreonta. (59) Ten na to nezapomněl, a když byl po smrti králově zanesen Anaxarchos za plavby proti své vůli na Kypr, zajal ho, dal ho vhodit do hmoždíře a rozkázal roztlouci železnými palicemi. On však nedbaje mučení, pronesl prý onen pověstný výrok: „Tluc jen měch Anaxarchův, Anaxarcha netlučeš.“ A když Nikokreón poručil vyříznout mu i jazyk, sám si jej uhryzl a vyplivl mu jej do tváře. Naše verše na něho jsou tyto:

Ἄναξαρχος Ἀβδηρίτης. οὗτος ἤκουσε Διογένους τοῦ Σμυρναίου· ὁ δὲ Μητροδώρου τοῦ Χίου, ὃς ἔλεγε μὴδ' αὐτὸ τοῦτ' εἰδέναι ὅτι οὐδὲν οἶδε· Μητρόδωρον δὲ Νεσσᾶ τοῦ Χίου, οἱ δὲ Δημοκρίτου φασὶν ἀκοῦσαι. ὁ δ' οὖν Ἄναξαρχος καὶ Ἀλεξάνδρῳ συνῆν καὶ ἤκμαζε κατὰ τὴν δεκάτην καὶ ἑκατοστήν ὀλυμπιάδα (-340/-337) καὶ εἶχεν ἐχθρὸν Νικοκρέοντα τὸν Κύπρου τύραννον· καί ποτε ἐν συμποσίῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐρωτήσαντος αὐτόν, τί ἄρα δοκεῖ τὸ δεῖπνον, εἰπεῖν φασιν· „ὦ βασιλεῦ, πάντα πολυτελῶς· ἔδει δὲ λοιπὸν κεφαλὴν σατράπου τινὸς παρατεθεῖσθαι“ ἀπορρίπτων πρὸς τὸν Νικοκρέοντα. (59) ὁ δὲ μνησικακήσας μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ βασιλέως ὅτε πλέων ἀκουσίως προσηνέχθη τῇ Κύπρῳ ὁ Ἄναξαρχος, συλλαβὼν αὐτὸν καὶ εἰς ὄλμον βαλὼν ἐκέλευσε τύπτεσθαι σιδηροῖς ὑπέροισι. τὸν δὲ οὐ φροντίσαντα τῆς τιμωρίας εἰπεῖν ἐκεῖνο δὴ τὸ περιφερόμενον· „πίσσε τὸν Ἀναξάρχου θύλακον, Ἄναξαρχον δὲ οὐ πτίσσεις.“ κελεύσαντος δὲ τοῦ Νικοκρέοντος καὶ τὴν γλῶτταν αὐτοῦ

ἐκτμηθῆναι, λόγος ἀποτραγόντα προσπτύσαι αὐτῶι. καὶ ἔστιν ἡμῶν εἰς αὐτὸν οὕτως <ἔχον> (*Anth. Pal.* VII, 133):

Tlucte, Nikokreonte, jen ještě tlucte, pouhý
 měch je to, Anaxarchos však dávno již u Dia dlí.
 Tebe též zakrátko roztrhá kleštěmi, toto pak vyřkne
 nad tebou Persefoneia: „Mlynáři zločinný, zhyň!“
 πτίσσετε, Νικοκρέων, ἔτι καὶ μάλα· θύλακός ἐστι·
 πτίσσετ'· Ἀνάξαρχος δ' ἐν Διός ἐστι πάλαι.
 καὶ σὲ διαστείλασα γνάφοις ὀλίγον (?) τάδε λέξει
 ῥήματα Φερσεφόνη· „ἔρρε μυλωθρὲ κακέ.“

(60) Pro bezcitnost v utrpení a spokojenost v životě byl nazýván Blaženým. Byl s to přivádět s největší lehkostí lidi k rozumu. Tak obrátil Alexandra, jenž si o sobě myslel, že je bůh. Když totiž viděl, že mu z nějaké rány teče krev, ukázav rukou na něho, řekl:

Toto je krev, ne ichór, jenž teče blaženým bohům. (*Ill.* V, 340)

(60) οὗτος διὰ τὴν ἀπάθειαν καὶ εὐκολίαν τοῦ βίου Εὐδαιμονικὸς ἐκαλεῖτο· καὶ ἦν ἐκ τοῦ ῥάιστου δυνατὸς σωφρονίζειν. τὸν γοῦν Ἀλέξανδρον οἰόμενον εἶναι θεὸν ἐπέστρεψεν· ἐπειδὴ γὰρ ἕκ τινος πληγῆς εἶδεν αὐτῶι καταρρέον αἷμα, δείξας τῆι χειρὶ πρὸς αὐτόν φησι· (*Ill.* V, 340)

τουτὶ μὲν αἷμα καὶ οὐκ ἰχώρ, οἷός περ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι.

Plútarchos však praví, že to řekl sám Alexandros ke svým přátelům. Ale jindy, připíšeje králi, ukázal prý Anaxarchos na pohár a řekl:

Kdos z bohů bude lidskou rukou zasažen. (*Eurípidés, Orest.* 271)

Πλούταρχος δ' αὐτὸν Ἀλέξανδρον τοῦτο λέξει πρὸς τοὺς φίλους φησίν. ἀλλὰ καὶ ἄλλοτε προπίνοντα αὐτῶι τὸν Ἀνάξαρχον δεῖξαι τὴν κύλικα καὶ εἰπεῖν· (*Eurípidés, Orest.* 271)

βεβλήσεται τις θεῶν βροτησίαι χειρί.

A 2 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 61-63 (př. A. Kolář)

Pyrrhón z Élidy byl synem Pleistarchovým, jak uvádí Dioklés. Podle zprávy apollodórovy v *Kronice* byl zprvu malířem a poslouchal Stilpónova syna Brysóna, jak tvrdí Alexandros v *Nástupnictvích*, potom Anaxarcha, všude ho doprovázejí, takže přišel do styku i s gymnosofisty v Indii i mágy. (...)

Πύρρων Ἡλεῖος Πλειστάρχου μὲν ἦν υἱός, καθὰ καὶ Διοκλῆς ἱστορεῖ· ὡς φησι δ' Ἀπολλόδωρος ἐν Χρονικοῖς, πρότερον ἦν ζωγράφος, καὶ ἤκουσε Βρύσωνος τοῦ Στίλπωνος, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν Διαδοχαῖς (fr. 146; FHG III, 243), εἶτα Ἀναξάρχου ξυνακολουθῶν πανταχοῦ, ὡς καὶ τοῖς Γυμνοσοφισταῖς ἐν Ἰνδίαι συμμῖξαι καὶ τοῖς Μάγοις. (...)

(63) Odešel pry [Pyrrhón] od lidí a žil o samotě, jen zřídka se ukazuje domácím. Činil pry to proto, že uslyšel jakéhosi Inda, jak vytýkal Anaxarchovi, že nemůže naučit druhého být dobrým ten, kdo sám navštěvuje dvůr královský. Zachovával pry vždy týž postoj a tvářnost, takže i když ho někdo opustil uprostřed řeči, ukončil ji sám pro sebe, ačkoli byl v mládí dost vznětlivý. Často pry odcházel z domu, aniž dříve co řekl a potuloval se s ledajakými lidmi. A když jednou upadl Anaxarchos do bláta, čel dále, aniž mu pomohl. Když pak mu to někteří vytýkali, sám Anaxarchos ho chválil pro jeho lhostejnost a neúčastenství.

(63) ἐκπατεῖν τε αὐτὸν καὶ ἐρημάζειν, σπανίως ποτ' ἐπιφαινόμενον τοῖς οἴκοι. τοῦτο δὲ ποιεῖν ἀκούσαντα Ἰνδοῦ τινος ὄνειδίζοντος Ἀναξάρχῳ, ὡς οὐκ ἂν ἕτερόν τινα διδάξαι οὗτος ἀγαθόν, αὐτὸς ἀυλὰς βασιλικὰς θεραπεύων. αἰεὶ τε εἶναι ἐν τῷ αὐτῷ καταστήματι, ὥστε εἰ καὶ τις αὐτὸν καταλίποι μεταξὺ λέγοντα, αὐτῷ διαπεραίνειν τὸν λόγον, καίτοι κεκινημένον τε <...> ὄντα ἐν νεότητι. πολλάκις, φησί (Antigonos Karyst. p. 35 Wilam.), καὶ ἀπεδήμει, μηδενὶ προειπών, καὶ συνερέμβετο οἴστισιν ἤθελεν. καὶ ποτ' Ἀναξάρχου εἰς τέλμα ἐμπεσόντος, παρηλθεν οὐ βοηθήσας· τινῶν δὲ αἰτιωμένων, αὐτὸς Ἀνάξαρχος ἐπήνει τὸ ἀδιάφορον καὶ ἄστοργον αὐτοῦ.

A 3 = Plútarchos, Alex. 52 (př. F. Stiebitz)

Kallisthenés se pokoušel etickou úvahou nebolestně dotknout tragické události [Alexandr zavraždil Kleita], přičemž mluvil s opatrnou šetrností a věc obcházel, kdežto Anaxarchos, který se ve filosofii hned od počátku ubíral svou vlastní cestou a získal si pověst, že přezírá obvyklé věci a pohrdá jimi, se hned při vstupu rozkřikl: „Tohle je ten Alexandr, na něhož nyní celý svět upírá oči! A on leží na zemi a pláče jako nějaký otrok obávající se lidského zákona a hanby, ačkoli sám má být pro lidi zákonem a výměrem spravedlnosti, poněvadž proto zvítězil, aby vládl a panoval, a ne aby otročil ovládnutým prázdným míněním! Což nevíš,“ pokračoval, „že má Zeus po stranách svého chrámu Diké a Themidu proto, aby bylo zákonné a spravedlivé všechno, co vladař vykoná?“

Καλλισθένης μὲν ἠθικῶς ἐπειρᾶτο καὶ πράϊως ὑποδύμενος τῷ λόγῳ καὶ περιῶν ἀλύπως λαβέσθαι τοῦ πάθους, ὁ δὲ Ἄναξαρχος ἰδίαν τινὰ πορευόμενος ἐξ ἀρχῆς ὁδὸν ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ δόξαν εἰληφῶς ὑπεροψίας καὶ ὀλιγωρίας τῶν συνήθων εὐθύς εἰσελθὼν ἀνεβόησεν· οὗτός ἐστιν Ἄλέξανδρος, εἰς ὃν ἡ οἰκουμένη νῦν ἀποβλέπει· ὁ δὲ ἔρριπται κλαίων ὥσπερ ἀνδράποδον ἀνθρώπων νόμον καὶ ψόγον δεδοικῶς, οἷς αὐτὸν προσήκει νόμον εἶναι καὶ ὄρον τῶν δικαίων, ἐπεὶπερ ἄρχειν καὶ κρατεῖν νενίκηκεν, ἀλλὰ μὴ δουλεύειν ὑπὸ κενῆς δόξης κεκρατημένον. οὐκ οἶσθα, εἶπεν, ὅτι τὴν Δίκην ἔχει πάρεδρον ὁ Ζεὺς καὶ τὴν Θέμιν, ἵνα πᾶν τὸ πραχθὲν ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος θεμιτὸν ᾗ καὶ δίκαιον;

Takovými asi řečmi Anaxarchos ulevil sice králi v jeho bolesti, ale učinil jeho povahu pro mnohé případy nadutější a nezákonnější, sám se ovšem obratně vetřel do jeho přízně a nadto znechutil králi styk s Kallisthenem, který byl beztak pro svou vážnost málo příjemný.

τοιούτοις τισὶ λόγοις χρησάμενος ὁ Ἄναξαρχος τὸ μὲν πάθος ἐκούφισε τοῦ βασιλέως, τὸ δὲ ἦθος εἰς πολλὰ χαυνότερον καὶ παρανομώτερον ἐποίησεν, αὐτὸν δὲ δαιμονίως ἐνήρμοσε καὶ τοῦ Καλλισθένους τὴν ὁμιλίαν οὐδὲ ἄλλως ἐπίχαριν διὰ τὸ αὐστηρὸν οὔσαν προσδιέβαλε.

Vypráví se, že jednou při hostině byla řeč o počasí a teplotě ovzduší, a tu se Kallisthenés zastával mínění těch, kdo tvrdili, že jsou tamní krajiny chladnější a mají horší zimy než krajiny řecké. A když Anaxarchos odporoval a přel se, pravil mu Kallisthenés: „Ale vždyť

přece nutně musíš přiznat, že je zde chladněji než tam, neboť doma jsi přečkával zimu v jediném pláštiku, ale tady ležíš u stolu zakryt tlustými pokrývkami.“ Anaxarcha zajisté tento výrok ještě více roztrpčil.

λέγεται δέ ποτε παρὰ δεῖπνον ὑπὲρ ὠρῶν καὶ κρᾶσεως τοῦ περιέχοντος λόγων ὄντων τὸν Καλλισθένην μετέχοντα δόξης τοῖς λέγουσι τάκει μᾶλλον εἶναι ψυχρὰ καὶ δυσχείμερα τῶν Ἑλληνικῶν, ἐναντιούμενου τοῦ Ἀναξάρχου καὶ φιλονικουῦντος εἰπεῖν· ἄλλὰ μὴν ἀνάγκη σοι ταῦτα ἐκείνων ὁμολογεῖν ψυχρότερα· σὺ γὰρ ἐκεῖ μὲν ἐν τρίβωνι διεχειμάζεις, ἐνταῦθα δὲ τρεῖς ἐπιβεβλημένος δάπιδας κατάκεισαι· τὸν μὲν οὖν Ἀνάξαρχον καὶ τοῦτο προσπαρώξυνε.

A 4 /1 = Plútarchos, Alex. 28 (př. F. Stiebitz)

A když jednou silně zahřmělo a všichni se poděsili, přítomný sofista Anaxarchos k němu [Alexandrovi] pravil: „Způsobil jsi to snad ty, synu Diův?“ Alexandr se zasmál a odpověděl: „Ne, neboť nechci být k svým přátelům tak hrozný, jak mě vybízíš ty, jenž podceňuješ mou večeři, protože vidíš na stole předloženy ryby, a nikoli hlavy perských satrapů.“ Vskutku prý udělal Anaxarchos takovou poznámku, když Héfastiόν poslal králi malé rybičky. Anaxarchos tím chtěl ponížít a zesměšnit ty, kteří se s velkými námahy a nebezpečnostvými pachtí za vysokými věcmi, že v radostech a požitcích nemají o nic anebo jen o málo více než ostatní lidé.

ἐπεὶ δὲ μεγάλης ποτὲ βροντῆς γενομένης καὶ πάντων ἐκπλαγέντων Ἀνάξαρχος ὁ σοφιστῆς παρῶν ἔφη πρὸς αὐτόν· ἢ μή τι σὺ τοιοῦτον ὁ τοῦ Διός; ἢ, γελάσας ἐκεῖνος· οὐ βούλομαι γάρ, εἶπε, φοβερός εἶναι τοῖς φίλοις ὥσπερ σὺ με κελεύεις ὁ καταφαιλίζων μου τὸ δεῖπνον, ὅτι ταῖς τραπέζαις ἰχθύας ὀρᾶς ἐπικειμένους, οὐ σατραπῶν κεφαλᾶς· τῶι γὰρ ὄντι λέγεται τὸν Ἀνάξαρχον ἰχθυδίων Ἡφαιστίωνι πεμφθέντων ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν προειρημένον ἐπιφθέγγασθαι λόγον, οἷον ἐξευτελίζοντα καὶ κατειρωνευόμενον τοὺς τὰ περιβλεπτα μεγάλοις πόνοις καὶ κινδύνοις διώκοντας, ὡς οὐδὲν ἢ μικρὸν ἐν ἡδοναῖς καὶ ἀπολαύσει πλεόν ἔχοντας τῶν ἄλλων.

A 4/2 = Satyros (fr. 18; FHG III, 164) in: Athénaios, Deipnosophistae VI, 250e (57, 17 Kaibel)

Ἀνάξαρχόν φησι τὸν εὐδαιμονικὸν φιλόσοφον ἓνα τῶν Ἀλεξάνδρου γενέσθαι κολάκων καὶ συνοδεύοντα τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ ἐγένετό ποτε βροντὴ ...

A 4/3 = Plútarchos, Alex. virt. I, 40; p. 331e

ὅτι τὸν μὲν ἁρμονικὸν Ἀνάξαρχον ἐντιμώτατον τῶν φίλων ἐνόμιζε.

A 5 = Arriános Flavius, Anabasis Alex. IV, 9, 7

εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσιν Ἀνάξαρχον τὸν σοφιστὴν ἐλθεῖν μὲν παρ' Ἀλέξανδρον κληθέντα ὡς παραμυθησόμενον· εὐρόντα δὲ κείμενον καὶ στένοντα ἐπιγελάσαντα ἀγνοεῖν, φάναι, διότι ἐπὶ τῷδε οἱ πάλαι σοφοὶ ἄνδρες τὴν Δίκην πάρεδρον τῷ Διὶ ἐποίησαν ὡς ὅ τι ἂν πρὸς τοῦ Διὸς κυρωθῆι, τοῦτο ξὺν δίκῃ πεπραγμένον· καὶ οὖν καὶ τὰ ἐκ βασιλέως μεγάλου γιγνόμενα δίκαια χρῆναι νομίζεσθαι, πρῶτα μὲν πρὸς αὐτοῦ βασιλέως ἔπειτα πρὸς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. ταῦτα εἰπόντα παραμυθήσασθαι μὲν Ἀλέξανδρον ἐν τῷ τότε· κακὸν δὲ μέγα, ὡς ἐγὼ φημι, ἐξεργάσασθαι Ἀλεξάνδρῳ καὶ μείζον ἔτι ἢ ὅτῳ τότε ξυνείχετο· εἶπερ οὖν σοφοῦ ἀνδρὸς τήνδε ἔγνω τὴν δόξαν ὡς οὐ τὰ δίκαια ἄρα χρὴ σπουδῆι ἐπιλεγόμενον πράττειν τὸν βασιλέα, ἀλλὰ ὅ τι ἂν καὶ ὅπως οὖν ἐκ βασιλέωςπραχθῆι, τοῦτο δίκαιον νομίζειν. ἐπεὶ καὶ προσκυνεῖσθαι ἐθέλειν Ἀλέξανδρον λόγος κατέχει, ... οὐκ ἐνδεῆσαι δὲ οὐδὲ πρὸς τοῦτο αὐτῷ τοὺς κολακεῖαι ἐς αὐτὸ ἐνδιδόντας, ἄλλους τέ τινας καὶ δὴ καὶ τῶν σοφιστῶν τῶν ἀμφ' αὐτὸν Ἀνάξαρχόν τε καὶ Ἄγιν Ἀργεῖον ἐποποιόν.

A 6/1 = Arriános Flavius, Anabasis Alex. IV, 10, 5

ὑπὲρ δὲ τῆς προσκυνήσεως ὅπως ἠγναντιώθη Ἀλεξάνδρῳ καὶ τοιόσδε κατέχει λόγος. ξυγκεῖσθαι μὲν γὰρ τῷ Ἀλεξάνδρῳ πρὸς τοὺς σοφιστάς τε καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν Περσῶν καὶ Μήδων τοὺς δοκιμωτάτους μνήμην τοῦ λόγου τοῦδε ἐν πότῳ ἐμβαλεῖν· ἄρξαι δὲ τοῦ λόγου Ἀνάξαρχον, ὡς πολὺ δικαιότερον ἂν θεὸν νομιζόμενον Ἀλέξανδρον Διονύσου τε καὶ Ἡρακλέους, μὴ ὅτι τῶν ἔργων ἕνεκα

ὅσα καὶ ἡλίκα καταπέπρακται Ἄλεξάνδρῳ, ἀλλὰ καὶ ὅτι Διόνυσος μὲν Θηβαῖος ἦν οὐδέν τι προσήκων Μακεδόσι, καὶ Ἡρακλῆς Ἀργεῖος οὐδὲ οὗτος προσήκων ὅτι μὴ κατὰ γένος τὸ Ἄλεξάνδρου· Ἡρακλείδην γὰρ εἶναι Ἄλέξανδρον· Μακεδόνας δὲ ἂν τὸν σφῶν βασιλέα δικαιοτέρον θείαις τιμαῖς κοσμοῦντας, καὶ γὰρ οὐδὲ ἐκεῖνο εἶναι ἀμφίλογον ὅτι ἀπελθόντα γε ἐξ ἀνθρώπων ὡς θεὸν τιμήσουσι· πόσῳ δὴ δικαιοτέρον ζῶντα γεραίρειν ἢ περὶ τελευτήσαντα ἐς οὐδὲν ὄφελος τῷ τιμωμένῳ.

c. 11. λεχθέντων δὲ τούτων τε καὶ τοιούτων λόγων πρὸς Ἀναξάρχου τοὺς μὲν μετεσχηκότας τῆς βουλῆς ἐπαινεῖν τὸν λόγον καὶ δὴ ἐθέλειν ἄρχεσθαι τῆς προσκυνήσεως· τοὺς Μακεδόνας δὲ τοὺς πολλοὺς ἀχθομένους τῷ λόγῳ σιγῇ ἔχειν. Καλλισθένην δὲ ὑπολαβόντα· Ἄλέξανδρον μὲν, εἰπεῖν, ὦ Ἀνάξαρχε, οὐδεμιᾶς ἀνάξιον ἀποφαίνω τιμῆς ὅσαι ξύμμετροι ἀνθρώπῳ'...

A 6/2 = Curtius Rufus VIII, 5, 8

Agis quidem Argivus, pessimorum carminum post Choerilum conditor, et ex Sicilia Cleo ... hitum caelum illi aperiebant Herculemque et Patrem Liberum et cum Polluce Castorem novo numini cessuros esse iactabant.

A 7/1 = Filodémos, De vitiiis IV (Gomperz Comment. Mommsen. 471; Crönert Kolotes Register 187) c. 5. 6

οὐκ εἰκῆ δέ, ἀλλὰ συνπαρατιθεῖς ἐντέχνως τῷ δάκνοντι τὸ γλυκύ, οἶον μί<σγ>ων ἔπαινον <ἀδ>ρότερον ἐλάττονι ψόγῳ καὶ συνκατάθεσιν ἀντιλογίαι, καθάπερ τοιοῦτος, οὗ προσιεμένοις ὀξύ<ερα> διδόασί τινες <τῶ>ι γλυκεῖ δαψιλεστέρωι χρώμενοι. τοιοῦτον δ<ἐ> καὶ τὸν Ἀνάξαρχον λέγουσιν· <ἀντει>πῶν γὰρ τῷ Ἀλεξάνδρῳ δ<ι>ότι στέ<ρ><γ>ει τοῖς κόλαξιν, ἐπήνει <πάλιν>· ἀλλὰ μ>ῆν πρέπει τοῦτο τοῖς ἀπὸ Διός· Διόνυσος μὲν γὰρ ἔχαιρε Σατύροις, Ἡρακλῆς δὲ Κέρκωψιν. ἔστιν δ' ὅτε καὶ διερεθισθεῖς μὲν ἐπίκρανεν, ἑαυτοῦ δὲ μνησθεῖς ἐγλύκανεν, ὡς ὁ ῥηθεῖς <β>αλόντος αὐτὸν ὑβριστικώτερον <αυ>σγεφαλλεν μήλοισ τοῦ βασιλέως, ὅτ' ἀπείλησεν> ἐπαράμενος τὸ ποτήριον·

ἄβεβλήσεται τις θεῶν βροτησίαι χερσί'. (Eur. Or. 271)

A 7 /2 = Plútarchos, Quaest. conv. IX, 1, 2; p. 737a

καὶ Ἀνάξαρχος. ὑπ' Ἀλεξάνδρου μήλοισ βαλλόμενος παρὰ δεῖπνον, ἐπαναστὰς καὶ εἰπὼν·

βεβλήσεται τις θεῶν βροτησίαι χερσί.

A 8 = Ailiános Klaudios, Vari historia IX, 37

Ἀνάξαρχος ὁ ἐπικληθεὶς Εὐδαιμονικὸς κατεγέλα Ἀλεξάνδρου ἑαυτὸν ἐκθεοῦντος. ἐπεὶ δὲ ἐνόσησέ ποτε Ἀλέξανδρος. εἶτα προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἰατρὸς ῥόφημα σκευασθῆναι, γελάσας ὁ Ἀνάξαρχος 'τοῦ μέντοι θεοῦ ἡμῶν' εἶπεν 'ἐν τρυβλίου ῥοφήματι αἱ ἐλπίδες κεῖνται'.

A 9 = Athénaios, Deipnosophistae XII; p. 548b (XII, 70 Kaibel)

περὶ δ' Ἀναξάρχου Κλέαρχος ὁ Σολεὺς ἐν πέμπτῳ Βίων (fr. 14; FHG II, 308) οὕτω γράφει·

ἄνωγει Εὐδαιμονικῶι καλουμένωι Ἀναξάρχωι διὰ τὴν τῶν χορηγησάντων ἄνοιαν περιπεσούσης ἐξουσίας γυμνή μὲν ὠινοχόει παιδίσκη πρόσηβος ἢ προκριθεῖσα διαφέρειν ὥραι τῶν ἄλλων, ἀνασύρουσα πρὸς ἀλήθειαν τὴν τῶν οὕτως αὐτῇ χρωμένων ἀκρασίαν. ὁ δὲ σιτοποιὸς χειρῖδας ἔχων καὶ περὶ τῷ στόματι κημὸν ἔτριβε τὸ σταῖς, ἵνα μήτε ἴδρωσ ἐπιρρέοι μήτε τοῖς φυράμασιν ὁ τρίβων ἐμπνέοι.'

A 10 = Timón fr. 58 Diels

ἐν δὲ τὸ θαρσαλέον τε καὶ ἐμμενές, ὅππη ὀρούσαι,
φαίνεται Ἀναξάρχου κύνεον μένος· ὅς ῥα καὶ εἰδῶς,
ὥς φασαν, ἄθλιος ἔσκε· φύσις δέ μιν ἔμπαλιν ἤγεν
ἡδονοπλήξ, ἣν πλεῖστοι ὑποτρείουσι σοφιστῶν.

A 11 /1 = Plútarchos, De tranquillitate animi 4; p. 466d

Ἄλέξανδρος Ἀναξάρχου περὶ κόσμων ἀπειρίας ἀκούων ἐδάκρυε καὶ τῶν φίλων ἐρωτῶντων ὅ τι πέπονθεν, ἴσχυον, ἔφη, ἴσχυον, εἰ κόσμων ὄντων ἀπειρίων ἐνός οὐδέπω κύριοι γεγόναμεν;

A 11 /2 = Valerius Maximus VIII, 14 ext. 2

iam Alexandri pectus insatiabile laudis, qui Anaxarcho comiti suo ex auctoritate Democriti praeceptoris innumerabiles mundos esse referenti: „heu me“ inquit „me miserum quod ne uno quidem adhuc potitus sum“.

A 12 = Strabón, Geographica XIII; p. 594

ἐκεῖνος (Alexandros) γὰρ κατὰ συγγενείας ἀνανέωσιν ὥρμησε προνοεῖν αὐτῶν ἅμα καὶ φιλόμηρος ὦν· φέρεται γοῦν τις διόρθωσις τῆς Ὀμήρου ποιήσεως, ἢ ἐκ τοῦ νάρθηκος λεγομένη, τοῦ Ἀλεξάνδρου μετὰ τῶν περὶ Καλλισθένη καὶ Ἀναξαρχὸν ἐπελθόντος καὶ σημειωσαμένου τινά, ἔπειτα καταθέντος εἰς νάρθηκα, ὃν ἦρξεν ἐν τῇ Περσικῇ γάζῃ πολυτελῶς κατασκευασμένον.

A 13 /1 = Kléméns Alex., Stromata IV, 56,4

Nemluvě o Anaxarchovi. Když ho dal tyran drtit železnými tlouky, nechal se slyšet:

„Jen si drť pytel s Anaxarchem, Anaxarcha nedrtíš!“

τὰ γὰρ Ἀναξάρχου σιωπῶν πτίσσει ἐπιβοῶντος τὸν Ἀναξάρχου θύλακον· Ἀναξαρχὸν γὰρ οὐ πτίσσεις, ὅπηνίκα πρὸς τοῦ τυράννου ὑπέροις σιδηροῖς ἐπτίσσετο.

A 13 /2 = Valerius Maximus III extr. 4

multorum aures illa lingua et in primis Alexandri regis admiratione sui adtonitas habuerat, dum terrae condicionem, habitum maris, siderum motus, totius denique mundi naturam prudentissime et facundissime expromit.

A 14 = Pseudo-Galénos, Hist. phil. 4 (Dox. 602)

<ή δὲ> ἐκ τέλους (καὶ δόγματος) ὥσπερ ἡ Εὐδαιμονική· ὁ γὰρ Ἀναξαρχὸς τέλος τῆς κατ' αὐτὸν ἀγωγῆς τὴν εὐδαιμονίαν ἔλεγεν.

A 15 = Pseudo-Galénos, Hist. phil. 7 (Dox. 604)

σκεπτικούς δὲ Ζήνωνα τὸν Ἐλεάτην καὶ Ἀνάξαρχον τὸν Ἀβδηρίτην καὶ τὸν ἄγαν ἠκριβωκένας τὴν ἀπορητικὴν ὑποληφθέντα Πύρωνα.

A 16 = Sextos Empeirikos, Adversus mathematicos VII, 88

Ἀνάξαρχον δὲ καὶ Μόνιμον ὅτι σκηνογραφίαι ἀπέεικασαν τὰ ὄντα τοῖς τε κατὰ ὕπνου ἢ μανίαν προσπίπτουσι ταῦτα ὡμοιωσθαι ὑπέλαβον.